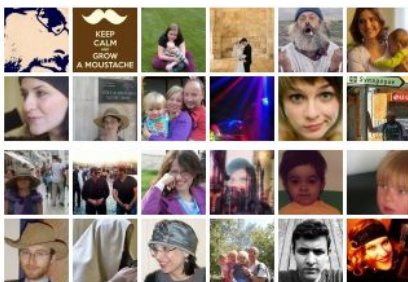

www.doopravdy.cz/daf

Lech lecha 5774

בס"ד

8. chešvan 5774
12. říjen 2013

svíčky: 18:04
havdala: 19:06

Mišejakir: 6:14
Nec: 7:20

Sof Zman Šema: 10:04
Sof Zman Tfila: 10:59
Mincha Gdola: 13:16
Škiat hachama: 18:18

Psachim 114
Mišna Edujot 4:10
Orach chajim 307:14

Bekicr

Vzpomínám si na jeden páteční večer v synagoze Adat Jisrael v Berlíně. Byl šabat paršta Jitro. Rabín mluvil německou hebrejštinou a tlumočnick jeho moudra předával dál v německé ruštině. Bylo po vydatné večeři a rabín mluvil a mluvil. O Jitrově odvaze zříct se modluslužby, o jeho hledání jediného Boha, o cestě do poutě atp - však to jistě znáte. Mluvil rozohněně a tlumočnick se evidentně ztratil. Už dávno nepřekládal, jen úpěnlivě sledovat tok rabínových myšlenek, aby je alespoň jakžtakž pochopil a mohl nějak sesumírovat dál. Rabín si po chvíli uvědomil, že jeho slova nikdo nepřekládá. Zarazil se a dal tlumočnickovi pokyn. Tlumočnick se nadechl a řekl: JITRO NĚ JIVREJ. Dál ze sebe nedostal ani slovo. Rabín nechtěl věřit, že by to skutečně mohl být překlad jeho hlubokých myšlenek. Znovu se podíval na tlumočnicka a ten jen zopakoval: JITRO NĚ JIVREJ. (Někdy si říkám, jak by se divil rav Sacks, kdyby byla jeho čeština jen o chlup lepší.)

Avraham se často označuje za prvního Žida. Byl jím ale skutečně? A víte, že neměl židovskou matku? Podívejme se na celou záležitost zblízka, za pomoci známých midrašů.

Avraham se podle tradice narodil 1948 (sic!) let po Adamovi, za vlády mocného krále Nimroda. Jeho otec, Terach, byl muž z vyšší společnosti, dnes bychom řekli šlechtic. V té době všichni, včetně malého Avrama, sloužili modlám. Avraham se ale postupně od model odkláněl a vydal se na cestu monoteismu. V pětadvaceti se oženil se svou sestřenicí Jiskou (Jessikou), kterou z Tóry známe jako Sáru. Někdy v té době se také Avram zapojil do stavby babylonské věže, ale, jak už měl ve zvyku, postupně se mu nápad znelíbil a stal se jeho velkým kritikem. Po krachu stavby byl poprvé označen za Bohem vyvoleného. Byl ve své podstatě rebellem, prvním ikonoklastem, brojil proti modlám a nakonec byl, jako heretik, odsouzen k smrti upálením. Pokus o upálení zázračně přežil. Až zde končí midraše a konečně začíná vlastní text Tóry, kdy Bůh řekl Avramovi: "Odejdi ze své země..."

Ale zpět k naší otázce. Zdá se, že ač byl Avraham Bohem vyvolený, stejně jako později celý židovský národ, zůstal nadále v kategorii BNEJ NOACH. (Nemusel tedy plnit 613 micvot atd., ačkoliv měl o jeden příkaz navíc - obřizku.) Pokud dodržoval cokoliv navíc, činil tak dobrovolně. Halachický zrod židovského národa totiž souvisí až s darováním Tóry na hoře Sinaj.

Pro děti

Prohlédněte si titulní obrázek Dafu... Na obrázku vidíte pána, jak stojí u stanu a dívá se na nebe. Pesimista by mohl říct, že osamělý starý muž, kterému z jeho majetku zbyl jen jeden malý stan, s obavami pozoruje tmavou oblohu. Co tam ale vidíte vy? Hvězdy? Hvězdy tvořící písmena AVRA. Proč? Protože Bůh slíbil Avrahamovi, že jeho děti bude jako hvězd na nebi. Každý z nás je jednou takovou hvězdou. Pamatujte si, že vždy záleží na tom, jak se na věci díváme. I tam, kde ostatní vidí nekonečné prázdno a tmu, vidí Avrahamovy děti naději a světlo. Možná malé. Ale je tam.

Minjanoviny

Tento šabat **nebude** ve Vysoké dětská modlitba.

Na šabat Chajej Sara (26. říjen) plánujeme ve Vysoké synagoze rodinný šabaton.

Musagim čili pojmy

Máte pocit, že se se svými znalostmi judaismu pohybujete v začarovaném kruhu? Že narazíte na stále stejné informace a chcete vědět víc. Učíte své děti na Roš hašana o jablku, medu a šofaru a nevíte, jak dál. Od toho jsou Musagim rav Šmuela Katze. Dokonalá kniha, které se budeme v Dafu věnovat pravidelně.

MIŠNA: Krátké halachické výroky, které učitelé sdělovali (ústně) svým žákům. Z obav před narůstajícím římským útlakem uspořádal rabi Jehuda hanasi (cca 200) vybrané výroky do Šesti sederů.

BARAJTA: Doslova vnější Mišna. Mišna, která zůstala "mimo" (BAR=mimo). Výrok učenců, který nebyl rabi Jehudou hanasi zařazen do Šesti sederů.

TOSEFTA: Dodatky k Šesti sederům. Výroky učenců, které rabi Jehuda hanasi nezařadil do Šesti sederů a které k nim přidali jeho dva žáci - rabi Chija a rabi Ošaja.

TANAIM: Učenci pěti generací, jejichž výroky daly základ Mišnám, Barajtám a Toseftám. Žili v období od konce druhého chrámu do cca roku 200. Aramejsky znamená TANA totéž, co hebrejsky ŠONE, tedy "učí, sděluje".

Rav Sacks: Odvaha nesouhlasit

Vůdci vedou, to ovšem ještě neznamená, že sami nic a nikoho nenásledují. Je ale pravdou, že to, co sledují, bývá odlišné od toho, co sleduje většina lidí. Nechodí s davem. Nepřizpůsobují se, aby nevyčnívali. Nedělají to, co dělají všichni ostatní, kteří to dělají, jen proto, že to tak dělají "jiní ostatní". Následují vnitřní hlas, sledují výzvy. Mají vize. Netrápí se tím, co je, ale tím, co bude. Myslí netradičně. Pohybují se v jiném rytmu.

Tento fakt nebyl nikdy jasněji sdělen, než v prvních slovech, kterými se Bůh obrátil na Avrahama. "Opusť svou zem, své rodné město, svůj otcovských dům a jdi do země, kterou ti ukážu."

Proč? Protože lidé *mají* tendenci se přizpůsobovat okolí. Přijímají standardy společnosti, ve které se pohybují, nasávají zvyky doby a místa, kde žijí. Proto musel Avraham opustit "svou zem". Na ještě hlubší úrovni jsme formováni svými přáteli a sousedy. Proto musel Avraham opustit i "své rodné město". A nejdůležitější nás ovlivňují rodiče a rodina. Proto musel Avraham opustit i "svůj

otcovský dům".

"Chci, abys byl jiný," řekl Avrahamovi Bůh. Ne pro samotný fakt odlišnosti, ale proto, aby mohl začít něco nového. Nové náboženství, které nebude sloužit moci a symbolům moci - protože přesně to byly a jsou modly. "Chci, abys své děti učil následovat Boží cestu, aby konaly, co je správné a spravedlivé."

Být Židem znamená vůli popasovat se s převládajícím názorem. Lidé příliš často sklouznou a upadnou do služby starých bohů. Evropané po dvě století sloužili "národům". Ve jménu národního zájmu se rozpoutaly dvě světové války. Podobně neutěšenou situaci dnes sledujeme v Íránu a Severní Korei, v zemích, které chtějí jadernými zbraněmi ukojit svou touhu po moci. Na Blízkém východě a v Africe se celé národy propadají do chaosu, ve kterém každý bojuje s každým.

Hluboce se mýlíme, pokud si myslíme, že modly byly sochy, sošky, obrazy. Ano, v této podobě zmizely do propadliště dějin, ale nesmíme zapomenout, co ve skutečnosti představovaly. Byly výrazem moci. To byl doopravdy Ra pro Egypťany, Baal pro Kanaánce, Chemoš pro Moábce, Zeus pro Řeky - a to jsou rakety a bomby pro dnešní teroristy a padlé státy.

Moc umožňuje ovládat druhé bez jejich souhlasu. Jak to napsal řecký historik Thukydidés: "Silní si dělají, co chtějí, a slabí trpí, co musí." Judaismus je vytrvalý kritik moci. To je závěr, ke kterému jsem dospěl po celoživotním studiu našich svatých textů. Judaismus je o tom, jak by měla společnost fungovat - na základě sdílených hodnot a sdílené odpovědnosti. Judaismus je o společnosti, který člověka vnímá jako Boží obraz. Je o vizi světa, který stojí na právu a soucitu. Světa, který je "naplněn Božím poznáním jako voda plní moře". Vizí zatím nenaplněnou, ale nikdy nezrazenou.

Avraham je bez pochyb nejvlivnějším mužem, který kdy žil. Dnes se k němu, jako ke svému duchovnímu vzoru, hlásí dva a půl miliardy křesťanů, jeden a půl miliardy muslimů a třináct milionů Židů - více než polovina lidstva. A to přesto, že Avraham nikdy nevládl žádné říši, nevedl armádám, nekonal zázraky a ani nešířil žádné proroctví. Z tohoto pohledu je Avraham dokonalou ukázkou moci bezmocných.

Proč? Protože byl připravený být jiný. Učenci vykládají, že byl nazýván Hebrejcem (IVRI), protože celý svět stál na jednom břehu (EVER) a on na druhém břehu. Být vůdcem často znamená být osamělý. Ale správný vůdce se ani v osamění nevzdává své vize, protože ví, že ne vždy má většina pravdu, ne vždy je selský rozum skutečně moudrý. Mrtvé ryby nese proud, živé ryby plují proti proudu. A podobně se to má se sebevědomím a s odvahou. A tak je to s Avrahamovými dětmi. I ony jsou připravené se popasovat s modlami své doby.

Po druhé světové válce se mnoho vědců zaobíralo otázkou, jak je možné, že se na Šoa podílelo tolik zdánlivě normálních lidí. Jak je možné, že tolik lidí pasívně či dokonce aktivně spolupracovalo s režimem, který se dopouštěl takových zvěrstev. Mezi nejznámější práce z dané oblasti patří pokusy Solomona Ashe. Ten při svém výzkumu předkládal dobrovolným účastníkům dvojici karet. Na jedné byla jedna čárka. Na druhé byly tři čárky. Každý měl říct, který z těch tří čárek na druhé kartě je stejně dlouhá, jako čárka na první kartě. Co ovšem vždy jeden účastník netušil, byl fakt, že se Ash se všemi ostatními předem domluvil, aby po několika úvodních kartách, kdy označí správné čárky, začali označovat čárky nesprávné. Bylo zajímavé pozorovat, jak podstatná část zkoumaných jedinců začala odpovídat *s davem*, i když správná odpověď byla nasnadě. Tak velkou moc má konformita. Podobné pokusy, ovšem v děsivějším rámci provedly na Stanfordu, kde byli studenti rozděleni na dozorce a vězně a rychle se tak také začali skutečně chovat. Dokonce i sám organizátor pokusu. Tak velkou moc má konformita, že přinutí lidi dělat věci, o kterých vědí, že jsou špatné.

To je pravý důvod, proč musel Avraham opustit rodnou zemi. Musel se totiž vymanit z moci konformity. Skutečný vůdce musí být připraven jít proti proudu. Rodinou, přáteli a společností jsme ovlivněni mnohem více, než si připouštíme. To oni nám v mládí vštíplí - slovy či příklady -

jak se chovat. Skutečnými vůdci se stáváme, až když o svém chování začneme rozhodovat sami.

Dovolte mi ještě jednu malou poznámku k Ashovu výzkumu. Stačilo, aby ve skupině byl ještě jeden jediný účastník, který odpovídal správně a chuť *mýlit se davem* prudce opadla. Proto Židé po celém světě žijí v komunitách. Není třeba mít ve společnosti většinu, stačí nalézt malou podporu.

Pro své odhodlání zůstat jinými najdeme Židy zcela neproporčně zastoupené v téměř všech oblastech lidského podnikání. Po staletí byli totiž Židé příkladem skupiny, která se odmítala podřít okolní kultuře a která nepřestoupila k dominantní víře. Judaismus je oponujícím hlasem ve věčném dialogu lidstva. Nejdeme s většinou jen proto, že je to většina. Éru za érou, století za stoletím. Jak napsal Robert Frost: "Dvě cesty se dělily v lese a já | jsem si vybral tu, která byla méně proslapaná."

© Šmílův Daf

BUDEME RÁDI, POKUD DAF **PŘEPOŠLETE** DALŠÍM ČTENÁŘŮM.

POKUD DOSTÁVÁTE DAF MAILEM, VYUŽIJTE K JEHO ŠÍŘENÍ PŘIPRAVENÁ TLAČÍTKA (Facebook, G+, Twitter, E-mail). DĚKUJEME

Daf tvoří originální texty a volné překlady klasických i současných autorů. Daf obsahuje chibi, které sice odborníky trápí, vy si jich ale ani nevšimnete. Text neprochází korekturou, omluvte proto případné překlebký. Starší čísla najdete ve webovém archívu na www.doopravdy.cz/daf.